

Хоча праця в нашій країні дещо відрізняється від праці найманого робітника західних країн, можна припустити, що потреба в грошах ростиме до певної межі, залежної від рівня життя, після якої гроші стануть умовою нормального психологічного стану, збереження людської гідності. У цьому випадку як домінуючі можуть виступити інші групи потреб (потреба в творчості, досягненні успіхів і т.п.) Для керівника дуже важливим є вміння розпізнавати потреби працівників. Потреби постійно змінюються, тому не можна розраховувати, що мотивація, яка спрацювала один раз, виявиться ефективною і надалі. З розвитком особи розширюються можливості, потреби у самовираженні. Таким чином, процес мотивації шляхом задоволення потреб нескінченний. Матеріальне заохочення – це лише зовнішній стимул щодо роботи, тобто зовнішня мета. Тому багато керівників, що ігнорують таку закономірність дії стимулів, бачать тільки в матеріальній винагороді мотивуючу силу праці. Матеріальна винагорода діятиме тільки тоді як стимул, коли воно буде постійно збільшуватися. В однієї і тієї ж людини не може бути завжди одна і та ж мотивація. Життя постійно змінюється, а під впливом її змінюється особа і пов'язана з нею мотивація як система спонукальних сил. Виходячи із знання мотивації, можна визначити, чому керівник вибирає ту або іншу тактику поведінки при вирішенні певної управлінської задачі, свідомо проявляючи при цьому активність, прагнучи досягти поставленої мети [2].

Вченими доведено, що наймогутнішим мотивуючим засобом трудової поведінки людини є інтерес до роботи. Чим більше знань має працівник, чим вища його кваліфікація, тим більше він прагнутиме до цікавої роботи. Задоволення приносить зміст роботи, сам процес, а не тільки платня за працю. У цікавій роботі людина проявляє здібності, реалізує свій психологічний потенціал.

Література

1. Кардашов В. Мотивация персонала: теория и практика// Человек и труд. – 2002, № 10. – С. 22.
2. Комарова Н. Мотивация труда и повышение эффективности работы.// Человек и труд. – 1997, № 10. – С. 43.
3. Кузнецкий В. Заохочення і покарання. Як мотивувати працівника без зайвих витрат// Галицькі контракти. 2005, № 16. – С. 44.
4. Смірнов О.О. Інноваційна активність персоналу як джерело зростання конкурентних переваг фірми// Актуальні проблеми економіки. – 2004, № 11(41). – С. 116.
5. Тумашкова Н. Мотивация. Стимулирование// Менеджмент и менеджер. – 2004, № 9. – С. 38.

УДК338.242:658.115.31/477

Доц. А.М. Карбовник, канд. екон. наук;
аспір. Л.П. Карбовник – Львівський НУ ім. Івана Франка

ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ

Розглянуто недоліки вітчизняного податкового законодавства в частині оподаткування бюджетного фінансування природних монополій. Пропонується, відповідно до альтернативного варіанта міжнародного підходу, бюджетне фінансування розглядати як державну участь у капіталі, а не дохід і, отже, без оподаткування. Обґрунто-

вано економічну недоцільність оподаткування цільового фінансування, отриманого підприємствами з бюджету.

Ключові слова: державна допомога; державні субсидії; субсидії, пов'язані з активами; субсидії, пов'язані з доходом.

*Doc. A.M. Karbovnyk; doctorate L.P. Karbovnyk – Lviv
NU named after Ivan Franko*

The Tax Aspect of the Natural Monopolies Regulation

The defects of the national taxes legislation of the natural monopolies are researched. Substantiate the economic inexpedient of taxation the government assistance and government grants for the natural monopolies.

Keywords: government assistance; government grants; grants related to assets; grants related to income.

В умовах ринкової економіки важливе значення мають методи ринкового регулювання. Серед них державна допомога (government assistanse), під якою розуміють дії держави (місцевих органів), скеровані на надання фінансових ресурсів. За загальними міжнародними підходами, у фінансову звітність підприємств не включають отриману підприємством опосередковану економічну вигоду, що виникає внаслідок зміни загальної ситуації в економіці, розвитку інфраструктури, а також державну участь у капіталі.

Одним із різновидів регулювання економіки є державні субсидії (government grants), які за міжнародними стандартами відображаються як дохід. Такі субсидії можуть бути у формі дотацій чи субвенцій (безповоротних позик) і мають за мету підтримку діяльності підприємства. Часто субсидії розглядаються як частина програми фінансової або бюджетної допомоги, яка супроводжується багатьма умовами.

Муніципальні експлуатаційні підприємства – це галузь природної монополії, суб'єкти якої отримують чи не найбільше видів цільового фінансування з бюджету. Фінансування, надається з метою фінансової підтримки, а не для державного регулювання тарифів – на ремонт основних засобів (мережних споруд і обладнання), на підготовку до осінньо-зимового сезону, цільове фінансування капітальних вкладень, субвенцій тощо. Субсидії і пільги надаються у складі тарифу на оплату житлово-комунальних послуг перерахуванням коштів підприємствам. Дотації надаються окремо від тарифів для покриття збитків за результатами діяльності підприємств, оскільки тарифи, незважаючи на декларації і намагання, не покривають усіх витрат операційної діяльності. Усі види цільового фінансування надаються експлуатаційним підприємством для фінансової підтримки, і до складу валового доходу з економічної точки зору стосунку не мають.

До складу валового доходу підприємств включаються загальні доходи від усіх видів діяльності, а також доходи, отримані від інших джерел та від позареалізаційних операцій. Бюджетну дотацію, що надається суб'єктам підприємницької діяльності у зв'язку з державним регулюванням цін, розглядають як складову ціни. Бюджетні дотації, що надходять для відшкодування витрат, включаються до складу валового доходу. Цей перелив бюджетного фінансування (бюджетування: дотації, пільги, субсидії → податки) тільки дис-

кримінує валовий внутрішній продукт, відображуваний у системі національного рахівництва. Таке бюджетне фінансування повинно бути прирівняне до терміна "безповоротна фінансова допомога" – сума коштів, передана платнику податків згідно із договорами дарування, іншими подібними договорами, які не передбачають відповідної компенсації чи повернення таких коштів.

Регулюючи розмір оплати послуг, надаючи пільги, держава з бюджету компенсує їх платежами (дотаціями, субсидіями, капітальними трансфертами), які вважаються цільовим фінансуванням, оскільки вони спрямовані на певні цілі. Законом України [1] визначено, що до повноважень місцевих органів влади відносять встановлення у порядку і межах, визначених законодавством, тарифів з оплати прибуткових, комунальних, транспортних та інших послуг, що надають підприємства та організації комунальної власності відповідної територіальної громади, узгодження цих питань з підприємствами, установами й організаціями, які не належать до комунальної власності.

Регулюючи тариф на надані послуги, місцеві органи влади різницю між розрахунковим і директивно встановленим розміром тарифу відшкодовують з бюджету у вигляді платежів, що надходять на рахунки міських експлуатаційних підприємств. Призначення й надання субсидій малозабезпеченим категоріям громадян, відшкодування витрат на оплату комунальних послуг затверджено постановою Кабінету Міністрів України "Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг". Причому адресні безготівкові субсидії перераховують на рахунки експлуатаційних підприємств, які обслуговують одержувачів субсидій, тобто частину послуг фактично оплачує громадянин, а частину – покриває субсидія. Чинним законодавством передбачено пільги – знижки від встановленого тарифу для деяких категорій громадян: з бюджету перераховуються підприємствам суми, що компенсують оплату послуг у зв'язку з наданими пільгами. Капітальні трансфери є безповоротними бюджетними платежами, які надають з метою фінансування витрат на придбання капітальних активів або збільшення фінансового капіталу одержувача таких трансфертів. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку [2] такі кошти цільового фінансування визнаються доходом, але дата його включення й дата відображення на рахунках бухгалтерського обліку і, відповідно, у звітності для кожного виду цільового фінансування різні. Відповідно до чинного законодавства, підприємства відображають дохід з наданих послуг у сумі регульованого тарифу незалежно від того, надійшли субсидії та відшкодовані пільги чи ні. Такий підхід впливає з бухгалтерського принципу нарахування і відповідності доходів і витрат. Для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, здійсненими для одержання цих доходів. Тобто доходи звітного періоду потрібно відображувати одночасно з витратами, що привели (приведуть) до одержання таких доходів. Аналогічно відображується дохід від дотацій на покриття збитків від регулювання тарифів. Дата відображення доходу визначена стандартом: "Цільове фінансування, отримане як компенсація витрат чи збитків, яких вже було завдано підприємству або з метою негайної фінансової підтримки під-

приємства без майбутніх пов'язаних з цим витрат, визнається доходом того періоду, в якому утворилася дебіторська заборгованість, пов'язана із цим фінансуванням" [2, п.19]. Тому дохід від дотацій на покриття збитків констатують на дату виникнення таких збитків, тобто у періоді надання послуг. Однак на практиці розрахована у такий спосіб рентабельність відображує швидше можливу, ніж дійсну, ефективність роботи підприємства. Відбувається це через несвоєчасну оплату наданих послуг як безпосередньо з боку споживачів, так і з боку держави, яка затримує виконання своїх зобов'язань щодо компенсації збитків у зв'язку з державним регулюванням цін (дотації), наданих пільг і нарахованих субсидій" [3, с. 53].

Істотні розбіжності бухгалтерського та податкового законодавств з питань обліку доходів і витрат при розрахунку фінансових результатів, для міських комунальних експлуатаційних підприємств вимагають коригування, враховуючи можливості інших підходів податкового законодавства до визнання доходів підприємства при одержанні відповідних сум дотацій, субсидій і пільг. Відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств", якщо послуги сплачуються за рахунок бюджетних коштів (субсидії, дотації, кошти, які надходять з бюджету за послуги, надані бюджетним установам), то датою збільшення валового доходу є дата надходження таких коштів на розрахунковий рахунок або дата одержання будь-якої компенсації, включаючи зменшення заборгованості комунальної організації за її зобов'язаннями перед бюджетом. Тобто дотації, субсидії і відшкодування пільг включаються до валового доходу після їх отримання підприємством.

Згідно з Законом про ПДВ, підгалузі житлово-комунального господарства мають пільги з податку на додану вартість – вони визначають ПДВ за касовим методом. Касовий метод полягає в тому, що податкове зобов'язання визначається за датою отримання коштів, а податковий кредит – за датою оплати рахунків постачальників або надання інших видів компенсації вартості послуг.

Законодавчими регламентаціями щодо визнання доходу з реалізації комунальних послуг, оплачуваних за тарифом, застосовується двоканальна оцінка вартості послуг: частина складається з реального тарифу послуг, оплачуваних споживачами, в т.ч. підприємствами, заснованими на приватному капіталі; друга частина – з бюджетних дотацій на покриття передбачуваних збитків. З юридичної точки зору, у другому випадку відсутній акт купівлі-продажу послуг: перерахуванням бюджетних коштів (дотацій) фінансовими органами здійснюється компенсація завданих підприємству втрат для виконання статутних завдань, які поставила перед ним держава. Отримання бюджетних дотацій підприємством не є реалізацією послуг. Отже, з юридично-фінансової точки зору існує розмежування економічних термінів "реалізація послуг" і "компенсація завданих витрат", зведених у податкових підходах і обліковій моделі воєдино у категорію "доходи". Такий підхід разом з дотуванням тарифів населення опосередковано дотує приватний капітал.

Крім двоканального методу, оплата вартості комунальних послуг, наданих за тарифом, в реальній економіці здійснюється у два етапи: оплата безпосередньо споживачами та подальша (головним чином через відсутність ре-

альних джерел фінансування) доплата за рахунок бюджетних коштів наведених вище відшкодувань. Доходом визнається сума наданих послуг, виходячи з їх договірної вартості, визначеної за вільними або регульованими цінами (тарифами). Вважається (проте, сумнівно, з економічної точки зору ціноутворення, виходячи з реального стану вітчизняної економіки), що частка плати населення за житлово-комунальні послуги у сукупному доході визначається, виходячи з розміру тарифу, затвердженого з урахуванням ПДВ, і розмір субсидій, отриманих у вигляді визначеної різниці, містить у собі ПДВ. Субсидії признаються за наявності різниці між розміром плати за житлово-комунальні послуги з урахуванням пільг, які надаються відповідно до чинного законодавства, і обсягом визначеного КМУ обов'язкового платежу. Розмір субсидії (тобто розмір частини тарифу, сплату якого здійснюють місцеві бюджети) визначається як різниця між вартістю плати за житлово-комунальні послуги у межах норми та нормативів споживання комунальних послуг і обсягом визначеного платежу. При цьому, оскільки частка плати за житлово-комунальні послуги у сукупному доході громадянина визначається виходячи з розміру тарифу, затвердженого з урахуванням ПДВ, то і розмір субсидії, отриманої у вигляді згаданої вище різниці, містить у собі ПДВ. Ці адресні субсидії разом з коштами, сплаченими безпосередньо кожним одержувачем субсидії, формують оплату тарифу, встановленого органами виконавчої влади. У разі відшкодування з місцевого бюджету частини тарифу, не сплаченої населенням у зв'язку з отриманням будь-яких категорій пільг та субсидій з оплати житлово-комунальних послуг, такі відшкодування, як складові частини регульованого тарифу, включаються до об'єкта оподаткування, базою якого є тариф. Необхідно зазначити, що, з огляду на Закон "Про ПДВ", також визначено ряд операцій, які не є об'єктом оподаткування, звільняються від оподаткування та оподатковуються за нульовою ставкою (на даний момент практично жодна із житлово-комунальних послуг не підпадає під ці особливі умови). Виходячи з наведеного вище, можна зробити висновок, що житлово-комунальні послуги підпадають під норми Закону "Про ПДВ" (тобто вони є об'єктом оподаткування), підлягають стягненню податку за діючою ставкою, а особи що їх надають, – під загальну дію положень цього Закону (на них поширюються вимоги щодо державної реєстрації як платників ПДВ).

До складу договірної (контрактної) вартості включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податку безпосередньо покупцем або через будь-яку третю особу у зв'язку з компенсацією вартості робіт або послуг, виконаних чи наданих таким платником податку.

Оскільки Законом України від 03.04.97 р, № 168/97-ВР "Про податок на додану вартість" визначено, що база оподаткування операцій з продажу товарів (робіт, послуг) визначається виходячи із визначеної за вільними або регульованими цінами (тарифами), а житлово-комунальні послуги на даний час підлягають державному регулюванню та реалізуються за встановленими тарифами, то базою оподаткування таких послуг є встановлений тариф.

Тобто, звертається увага на відсутність податкового кредиту з ПДВ (повністю або частково) за витратами за операціями з продажу послуг. Отри-

мання дотацій, субсидій, компенсацій на покриття збитків не є продажем, на них не поширюються норми Закону про ПДВ, а тому платники податку не повинні проводити коригування сум податкового кредиту: "Податкові органи вимагають сплати податку на додану вартість з субсидій, мотивуючи це тим, що субсидії призначаються виходячи з тарифу на житлово-комунальні послуги. Враховуючи те, що сьогодні тариф у багатьох випадках не покриває навіть рівень витрат ЖКГ, на сплату ПДВ коштів у тарифі не залишається" [4, с. 46]. Пільги з оплати житлово-комунальних послуг включаються в об'єкт оподаткування ПДВ, як і субсидії, оскільки надаються у складі тарифу: "Звичайно житлово-комунальні підприємства отримують зазначене бюджетне фінансування із запізненням і повинні зараховувати його у дохід у бухгалтерському обліку в момент отримання, а не при нарахуванні" [4, с. 47]. Проте на практиці податкові органи мають власне економічне обґрунтування щодо необхідності оподаткування субсидій податком на додану вартість. З юридичної точки зору об'єкт оподаткування за цими операціями не виникає, з економічної – не вписується у класичні теорії ціноутворення.

З одного боку, податкові органи підтверджують, що компенсація збитків не є продажем, проте перебувають на позиціях відповідно до яких у базу оподаткування ПДВ включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податків покупцем або через будь-яку третю особу у зв'язку з компенсацією вартості товарів (робіт, послуг), проданих (виконаних, наданих) таким платником податку, стверджується, що фінвідділ є третьою особою, яка передає суму коштів експлуатаційним підприємствам у зв'язку з компенсацією вартості товарів (робіт, послуг), проданих (виконаних, наданих) таким платником податку населенню. За економічним змістом необхідність включення до бази оподаткування підприємства суми коштів виникає в разі отримання її від покупця безпосередньо або через третю особу (але все одно кошти мають бути покупця, а не фінвідділу чи бюджету). У даному разі Законом про ПДВ передбачено випадки, коли громадянин може оплачувати послуги безпосередньо підприємству, а може – через третю особу, наприклад, банківську установу шляхом внесення відповідної суми коштів або підприємство, на якому він працює, шляхом утримання суми плати з суми заробітної плати. Подібним за економічним змістом є платіж за законодавчими регламентами, який стосується компенсації вартості товарів (робіт, послуг), а не компенсації завданих витрат природним монополістом за регульованими тарифами, що є різними поняттями як з юридичної, так і з економічної точки зору: "Необхідно зазначити, що на сьогодні є багато виграних житлово-комунальними підприємствами судових процесів щодо того, що вони не повинні коригувати податковий кредит пропорційно до сум отриманих дотацій" [4, с. 49].

Подібно до того, як поява природних монополій з точки зору макро-економіки (теорії і практики) розглядається як одна з найбільш масштабних ринкових невдач і невіршених проблем, так само щодо бюджетних доплат не існує єдиної думки у світогосподарській теорії і практиці ведення обліку. Питанням розкриття інформації у фінансовій звітності про державні субсидії як різновиду державної допомоги присвячений Міжнародний стандарт фінансо-

вої звітності №20 "Розкриття інформації про державні субсидії і державну допомогу". Користувачі звітності зацікавлені в об'єктивній інформації про діяльність економічної одиниці, в т.ч. про розмір наданих державою ресурсів, і отриманих економічних результатів від використання державної допомоги. Державні субсидії (government grants) – це різновид державної допомоги у формі передачі ресурсів господарюючому суб'єкту за умови відповідності його діяльності певним умовам. Державні субсидії можуть бути надані у формі дотацій, субвенцій (безповоротних позик) або премій; їх поділяють на субсидії, пов'язані з активами (grants related to assets), і субсидії, пов'язані з доходом (grants related to income).

Тобто, по суті, можна розглядати два теоретичних підходи у міжнародній теорії і практиці до відображення державних субсидій у фінансовій звітності: у вигляді збільшення капіталу і у вигляді доходу. При першому підході державні субсидії розглядають як джерело фінансування діяльності; їх відображають в балансі, але не як доходи у звіті про фінансові результати. Аргументом на користь відображення субсидій як капіталу вважають їх безповоротність при виконанні певних умов, а також той факт, що субсидії не "зароблені" підприємством і не несуть у собі пов'язаних з їх залученням витрат і, виходячи з цього, не є доходом. Відповідно до другого підходу, державні субсидії повинні відображатися у звіті про фінансові результати як дохід господарюючого суб'єкта. Така точка зору, зазвичай, обґрунтовується такими аргументами: субсидії надають не засновники (акціонери), тому відносити їх на збільшення власного капіталу нелогічно; підприємство отримує субсидії за умов виконання певних умов і зобов'язань, тобто вони споріднені з певними витратами; як і податки, субсидії є частиною бюджетної політики держави.

Міжнародний стандарт передбачає відображення державних субсидій як доходу, а не як збільшення капіталу. При цьому використовується принцип нарахування. На нашу думку, достатньо явні економічні події знаходять викривлене відображення в обліковій системі: традиційний облік не розглядає відокремлено "капітал державного підприємства" і "капітал акціонерного, приватного підприємства", а називає його "власний капітал".

На підприємствах є непродуктивні витрати, які крім того, що відволікають кошти з виробництва, підлягають оподаткуванню. В основному це адміністративні витрати в частині перевищення норм, встановлених податковим законодавством: представницькі витрати, матеріальна допомога, штрафи і пені, утримання об'єктів соціальної інфраструктури тощо. Зауважимо, що частина з цих витрат пов'язана із необхідністю або ризиками діяльності, і тому, на наш погляд, тарифи повинні передбачати їх відшкодування, зокрема витрати, які не можна класифікувати як втрати, завдані через безвідповідальність окремих працівників, і які є наслідком об'єктивних причин. Наприклад, підприємства ЖКГ досить часто сплачують штрафи та пені. Органи, які встановлюють тарифи на комунальні послуги можуть здійснювати контроль за рівнем таких витрат і приймати рішення щодо їх обґрунтованості та дати змогу їх відшкодування в розрахунках планового тарифу. Такий підхід вважається більш доцільним, ніж просто заборона передбачати джерела покриття таких витрат через тарифи. [5, с. 32].

На ці штрафи за алгоритмом затратного механізму ціноутворення нараховується прибуток. Тобто, економічно прибутки від сплачених штрафів – явище для економіки не стандартне. З іншого боку, чисто процедурно тарифи затверджуються на тривалий період, такі витрати виникають епізодично.

У чинній нормативній базі існують суперечності у визначенні суті та величині відрахувань до спеціальних фондів місцевих бюджетів у розмірі 10 % вартості питної води, яка подається через систему централізованого водопостачання з відхиленням від вимог стандартів. Вони визначаються за чинною бюджетною класифікацією як штрафи та фінансові санкції (код бюджетної класифікації 23020000 "Перерахування підприємцями частки вартості нестандартної продукції, виготовленої з дозволу на тимчасове відхилення від вимог відповідних стандартів щодо якості продукції, виданого Державним Комітетом України по стандартизації, метрології і сертифікації").

Для визначення правомірності включення цих відрахувань при розрахунку тарифів необхідно порівняльно розглянути класифікацію витрат у системі бухгалтерського обліку і класифікацію витрат згідно з податковим законодавством. Це дало б змогу зробити систему ціноутворення більш прозорою і показати, які витрати мають відшкодовувати споживачі за завдані підприємству фактичні витрати, включаючи штрафи і фінансові санкції. За умови визнання відрахувань за нестандартну воду статтею витрат (і, відповідно, тарифу при формуванні його за витратним принципом), вони визнаватимуться як штрафні санкції і споживачі змушені будуть і надалі відшкодовувати в тарифах на послуги суми штрафу, а також витрати з податку на прибуток та ПДВ, що нараховуватиметься при виставленні рахунків споживачам за послуги. У зв'язку з цим на законодавчому рівні необхідно розглянути питання щодо правомірності включення до валових витрат суми відрахувань та уникнення витрат з податку на прибуток у складі тарифів на послуги.

Підприємства комунальної та державної форм власності здебільшого не мають іншого джерела покриття витрат діяльності, окрім тарифів на комунальні послуги. Оскільки ці відрахування за своєю суттю є економічними платежами, то, на нашу думку, можна, використовуючи досвід країн ОЕСР, вилучати їх зі складу витрат, які відшкодовуються тарифом, і визначити як окремий платіж, який здійснювався б один раз на рік відповідно до спеціального фонду місцевого бюджету споживачами води в тій місцевості, де існують проблеми із забезпеченням стандарту якості питної води [5, с. 35]. Застосування такого цільового платежу не передбачатиме сплати споживачами додаткових необґрунтованих податків за те, що вони не користуються послугами нормативної якості.

Література

1. **Закон** України "Про місцеве самоврядування в Україні" № 280/97-ВР від 21.05.97 р. з подальшими змінами та доповненнями.
2. **Положення** (стандарт) бухгалтерського обліку 15 "Дохід", затверджене наказом Мінфіну України від 29.11.99 р, № 290.
3. **Полуянов В.** Фінансова звітність як інформація база для аналізу ефективності підприємств житлово-комунального господарства// Бухгалтерський облік і аудит. – 2004, № 2. – С. 51-54.

4. **Гура Н.** Облік цільового фінансування підприємствах житлово-комунального господарства// Бухгалтерський облік і аудит. – 2004, № 2. – С. 45-50.

5. **Лисенко Н.** Проблеми обліку та відшкодування в тарифах на комунальні послуги деяких витрат// Бухгалтерський облік і аудит. – 2004, № 6. – 31-36.

УДК 65.016.7 *Студ. М.М. Колич; асист. С.М. Лихолат – Львівська КА*

САНАЦІЯ: НАЙДІЙОВІШИЙ СПОСІБ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВ

Визначається, що найдійовішим способом запобігання банкрутству підприємств може бути їх фінансова санація. Уточнюється формулювання поняття "санація".

Ключові слова: Санація, фінансова реструктуризація, банкрутство.

Stud. M. Kolych; assist. S. Lykholat – Commercial Academy of Lviv

Sanitation: method of warning of bankruptcy of enterprises

State that the most effective means to preclude of enterprises is there financial sanitation; specify the notion "sanitation".

Keywords: Sanitation, financial restructuring, bankruptcy.

Проблема фінансового оздоровлення українських підприємств надзвичайно актуальна. Численні спроби її вирішити за допомогою централізованого втручання держави у процеси на мікрорівні були марними. Органи, відповідальні за економічну політику країни, дійшли розуміння того, що подолати кризові явища можна лише вдавшись до ринкових механізмів. Один з них – це інститут банкрутства. Без законодавства про фінансову неспроможність підприємств неможливе фінансування ринкової економіки як такої. Взявши курс на розбудову ринкової економіки, Україна зіткнулася у сфері банкрутства з проблемою вибору: чи орієнтуватися на ліквідацію боржника, а чи на його фінансову санацію?

Найбільш поширеним і найбільш точним є визначення санації, як системи фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення чи відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і конкурентоспроможності підприємства-боржника у довгостроковому періоді, яке подали провідні фахівці з питань виведення підприємств із фінансової кризи: Б. Бекенфердем, М. Гелінгом, М. Біликом, О. Терещенко. Тобто санація – це сукупність усіх важливих заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення [5].

Санаційна спрямованість фінансової реструктуризації державних підприємств безпосередньо пов'язана із протидією загрозі їх банкрутству, яке у відповідному Законі України "Про банкрутство" визначене як "...визнана арбітражним судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури" [1, с. 1]. Відповідно санація підприємства, як напрям його фінансової реструктуризації, розглядається законодавством України як "...система заходів, що здійснюються під час впровадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника бан-